

Regeringens proposition

1982/83: 13

om ändring i körkortslagen (1977: 477) m. m.;

beslutad den 30 juni 1982.

Regeringen föreslår riksdagen att anta de förslag som har tagits upp i bifogade utdrag av regeringsprotokoll.

På regeringens vägnar

THORBJÖRN FÄLLDIN

CLAES ELMSTEDT

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen förordas att polisen får möjlighet att i vissa fall ta ett körkort i förvar utan att körkortshavarens rätt att köra bil för den skall upphöra. Åtgärden syftar till att säkerställa och underlätta verkställigheten av beslut om återkallelse av körkort.

Vidare läggs i propositionen fram förslag till lagändringar som dels är en följd av riksdagens beslut att införa en ny körkortsklass för förare av tunga lastbilar, dels skall ge socialstyrelsen samma bemyndigande att besluta om medicinska krav för traktorkort som styrelsen redan har när det gäller körkort.

Slutligen föreslås att länsrätten skall kunna vara domför med en lagfaren domare ensam i körkortsmål där beslutet innebär att körkortet inte återkallas.

Lagändringarna föreslås träda i kraft den 1 januari 1983.

1 Förslag till

Lag om ändring i körkortslagen (1977: 477)

Härigenom föreskrivs i fråga om körkortslagen (1977: 477)¹

dels att 1 och 28 §§ skall ha nedan angivna lydelse.

dels att i lagen skall införas en ny paragraf, 23 a §, av nedan angivna lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §

Denna lag gäller behörigheten att föra motorfordon, terrängmotorfordon, traktor och motorredskap.

Behörigheten att föra motorfordon eller terrängmotorfordon anges på följande sätt i körkort.

Bokstav	Behörighet	Bokstav	Behörighet
A	motorcykel	A	motorcykel
B	personbil, lätt lastbil och ett till sådan bil kopplat lätt släpfordon, terrängvagn	B	personbil, lätt lastbil och ett till sådan bil kopplat lätt släpfordon, terrängvagn
C	tung lastbil	C	tung lastbil och ett till sådan bil kopplat lätt släpfordon
D	buss	D	buss
E	släpfordon, oavsett antal och vikt	E	släpfordon, oavsett antal och vikt

Behörighet att i yrkesmässig trafik för personbefordran föra personbil, lätt lastbil eller terrängvagn utmärkes i körkort med beteckningen TAXI.

23 a §

Kan det antas att körkortet kommer att omhändertas enligt 23 § får körkortet omedelbart tas i förvar i avvaktan på ett beslut om omhändertagande.

28 §²

Traktorkort får utfärdas endast för den som har tillräcklig synskärpa och hörsel förmåga för att föra traktor och som även i övrigt uppfyller de medicinska krav som bör ställas upp med hänsyn till trafiksäkerheten.

Sökandens synskärpa är tillräcklig, om den med eller utan glasögon eller linser är minst 0,5 på det bästa ögat.

¹ Lagen omtryckt 1980: 977.

² Ändringen innebär att andra och tredje styckena upphävs.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*

Sökandens hörsselförmåga är tillräcklig, om han med eller utan hörapparat väl uppfattar vanlig samtalsstämma på en meters avstånd.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1983.

2 Förslag till**Lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar**

Härigenom föreskrivs att 18 § lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar¹ skall ha nedan angivna lydelse.

*Nuvarande lydelse**Föreslagen lydelse*18 §²

Länsrätt är domför med en lagfaren domare ensam

1. när åtgärd som avser endast måls beredande vidtages,
 2. vid sådant förhör med vittne eller sakkunnig som begärts av annan länsrätt samt vid sådant förhör i ärende enligt utlänningslagen (1980:376) som begärts med stöd av 57 § samma lag,
 3. vid beslut som avser endast rättelse av felräkning, felskrivning eller annat uppenbart förbiseende,
 4. vid beslut om återkallelse tills vidare av ett körkort, körkortstillstånd eller traktorkort eller om vägran tills vidare att godkänna ett utländskt körkort, när det är uppenbart att ett sådant beslut bör meddelas,
 5. vid annat beslut som inte innefattar slutligt avgörande av mål.
- Om det inte är påkallat av särskild anledning att målet prövas av fullsutteten rätt, är länsrätt domför med en lagfaren domare ensam vid beslut som inte innefattar prövning av målet i sak.

Vad som sägs i andra stycket gäller även vid avgörande av

1. mål om utdömande av vite,
2. mål enligt bevissäkringslagen (1975:1027) för skatte- och avgiftsprocessen, enligt lagen (1978:880) om betalningssäkring för skatter, tullar och avgifter, om besiktning enligt fastighetstaxeringslagen (1979:1152), om handlings undantagande från taxeringsrevision, skatterevision eller annan granskning och om befrielse från skyldighet att lämna kontrolluppgift enligt taxeringslagen (1956:623),
3. mål om omedelbart omhändertagande enligt 6 § lagen (1980:621) med särskilda bestämmelser om vård av unga och 8 § lagen (1981:1243) om vård av missbrukare i vissa fall,
4. mål enligt uppbörds- och folkbokföringsförfattningarna med undantag av mål om arbetsgivares ansvarighet för arbetstagares skatt,

¹ Lagen omtryckt 1981:1323.

² Senaste lydelse 1982:331.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

5. mål om uppdelning av taxeringsvärde enligt 20 kap. 15 § fastighets-taxeringslagen (1979:1152).

6. mål som avser ändring av taxerad inkomst med högst 2500 kr..

7. mål enligt skatte- och taxeringsförfattningarna i vilket beslutet över-ensstämmer med parternas samstämmiga mening,

8. mål om rättshjälp genom offentligt biträde i ett ärende hos en annan myndighet.

9. mål enligt körkortslagen (1977:477), om beslutet innebär att varning meddelas eller om det är uppenbart att ett körkort, körkorts-tillstånd eller traktorkort skall åter-kallas eller att ett utländskt körkort inte skall godkännas.

9. mål enligt körkortslagen (1977:477), om beslutet innebär att *något körkortsingripande inte skall ske eller* att varning meddelas eller om det är uppenbart att ett körkort, körkortstillstånd eller traktorkort skall återkallas eller att ett ut-ländskt körkort inte skall godkän-nas.

10. mål i vilket saken är uppenbar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 1983.

Utdrag
KOMMUNIKATIONSDEPARTEMENTET PROTOKOLL
vid regeringssammanträde
1982-06-30

Närvarande: Statsministern Fälldin, ordförande, och statsråden Friggebo, Dahlgren, Åsling, Söder, Johansson, Eliasson, Gustafsson, Elmstedt, Tiland, Ahrland, Molin

Föredragande: statsrådet Elmstedt

Proposition om ändring i körkortslagen (1977: 477) m. m.

1 Inledning

Rikspolisstyrelsen har i en framställning till regeringen föreslagit att polisen skall få bättre möjligheter att verkställa beslut om återkallelse av körkort. Framställningen bör fogas till regeringsprotokollet i detta ärende som *bilaga 1*.

Framställningen har remissbehandlats. En förteckning över remissinstanserna och en sammanställning av deras yttranden bör fogas till protokollet i detta ärende som *bilaga 2*.

Jag vill i detta sammanhang även beröra några ytterligare frågor.

Riksdagen (TU 1981/82: 26, rskr 1981/82: 231) har beslutat att införa en ny körkortsklass för dem som kör tung lastbil utan släp i enlighet med de principer som redovisades i prop. 1981/82: 81 om riktlinjer för det framtida trafiksäkerhetsarbetet m. m. Beslutet föranleder en mindre lagändring som jag vill ta upp i detta sammanhang. Jag vill också behandla socialstyrelsens bemyndigande att besluta om medicinska krav för innehav av körkort. Till sist tar jag efter samråd med chefen för justitiedepartementet upp en fråga om länsrättens domförhet i körkortsmål.

2 Föredragandens överväganden

2.1 Omhändertagande av körkort

Bestämmelser om körkorts giltighet och om återkallelse och omhändertagande av körkort finns i körkortslagen (1977: 477, omtryckt 1980: 977, ändrad senast 1982: 305).

Ett körkort gäller inte i vissa fall, bl. a. medan det är återkallat eller omhändertaget (15 §).

Körkortet skall återkallas om körkortshavaren har gjort sig skyldig till vissa brott, t. ex. trafiknykterhetsbrott, eller på annat sätt visat sig olämplig som bilförare (16 §). Slutlig återkallelse på grund av brott förutsätter dock att det finns en lagakraftvunnen dom i ansvarsfrågan (18 §). Kan det på sannolika skäl antas att körkortet kommer att återkallas slutligt, skall körkortet återkallas tills vidare i avvaktan på det slutliga avgörandet (19 §). Besluten om återkallelse och återkallelse tills vidare fattas av länsrätten (40 §) efter ansökan av det allmänna ombudet i körkortsfrågor (47 §).

I vissa fall kan polis eller åklagare omhänderta ett körkort. Det kan ske om körkortshavaren har gjort sig skyldig till grov vårdslöshet eller visat uppenbar likgiltighet för andra människors liv eller egendom eller företett tydliga tecken på påverkan av starka drycker eller annat ämne (rattfylleri), eller om körkortshavaren till följd av skada, sjukdom eller liknande saknar förutsättningar att köra bil på ett trafiksäkert sätt (23 § första stycket). Vid misstanke om trafiknykterhetsbrott i andra fall (promillereglererna) skall körkortet omhändertas först sedan analysresultatet har erhållits (23 § andra stycket). Visar det sig att alkoholkoncentrationen inte uppgått till 0,8 promille, skall körkortet inte omhändertas om omständigheterna vid brottet kan anses mildrande.

Beslutet om omhändertagande skall snarast möjligt sändas till länsstyrelsen. Behöver analysresultatet inte avvaktas, skall underrättelsen ske inom 48 timmar. På ansökan av det allmänna ombudet vid länsstyrelsen skall länsrätten sedan utan dröjsmål pröva om körkortet skall återkallas tills vidare eller återställas till körkortshavaren (41 §).

Beslut om återkallelse och omhändertagande gäller omedelbart, om inte annat förordnas (45 § andra stycket).

Bestämmelserna om polisens och åklagarens underrättelseskyldighet och om det allmänna ombudets ansökan finns i körkortsförordningen (1977: 722, omtryckt 1981: 94, ändrad senast 1982: 307).

I sin *framställning* konstaterar rikspolisstyrelsen att det i ett relativt stort antal fall förekommer att körkortshavaren uppger och intygar att körkortet har förkommit, när polisen skall verkställa ett beslut om omhändertagande av körkort. Detta händer särskilt vid misstanke om sådana trafiknykterhetsbrott där man har måst avvakta analysresultatet. Enligt styrelsen kan det också med fog misstänkas att körkortshavarna i stor utsträckning kommer att undvika att vara anträffbara för delgivning av domstolarnas beslut om återkallelse. Styrelsen föreslår därför ett system som gör det möjligt för polisen att omedelbart omhänderta ett körkort utan att rätten att köra bil för den skall upphöra. I avvaktan på det slutliga beslutet om omhändertagande skulle körkortshavaren få ett tillfälligt – tidsbegränsat – körkort, som utfärdas av polisen.

Förslaget har i huvudsak tillstyrkts av domstolsverket och trafiksäkerhetsverket. Riksåklagaren anser sig f. n. inte kunna biträda framställningen medan länsstyrelsernas organisationsnämnd avstyrker förslaget.

Riksåklagaren hänvisar till utredningen (Ju 1980: 05) om alkoholutandningsprov som bevismedel vid trafiknykterhetsbrott. Om denna utredning leder till att man generellt använder alkometer i stället för blodprov, kommer enligt riksåklagaren de olägenheter som rikspolisstyrelsen tar upp att bortfalla.

Länsstyrelsernas organisationsnämnd anser att förslaget innebär en mycket allvarlig åtgärd för den enskilde och risk för ökad byråkrati.

För *egen del* vill jag instämma med rikspolisstyrelsen i att det är angeläget att beslut om körkortsåterkallelser kan verkställas snabbt och enkelt. I dag är det alltför lätt att hindra eller försvåra verkställigheten genom att påstå att körkortet har kommit bort. Detta gäller oavsett grunden för återkallelsen. En undersökning vid trafiksäkerhetsverket har gett vid handen att 17 procent av de förlustanmälda körkortet kommer till rätta strax efter återkallelsetidens utgång. Det finns all anledning att misstänka att de flesta har behållit sina körkort för att kunna fortsätta att köra bil under återkallelsetiden. Detta är naturligtvis betänkligt från trafiksäkerhetssynpunkt. Det är inte heller ägnat att upprätthålla respekten för våra lagar. Jag vill också nämna att riksdagens trafikutskott (TU 1981/82: 3) med anledning av en motion i samma fråga förutsatt att regeringen skyndsamt prövar rikspolisstyrelsens framställning.

Jag förordar således att polisen får en möjlighet att i vissa fall genast ta ett körkort i förvar. Däremot ställer jag mig tveksam till förslaget att polisen samtidigt skall utfärda ett tillfälligt körkort. Vid remissbehandlingen har pekats på risken för förfalskningar och ökad byråkrati. Jag föreslår i stället ett förfarande efter i huvudsak de riktlinjer som trafiksäkerhetsverket har fört fram. Det innebär följande.

I de fall man har anledning att räkna med att ett beslut om omhändertagande av körkortet kommer att meddelas bör polisen få rätt att genast ta körkortet i förvar. Rätten att köra bil upphör inte genom denna åtgärd. Bestämmelsen om möjligheten att ta ett körkort i förvar bör finnas i körkortslagen.

I körkortsförordningen bör införas regler om att åtgärden inte får bestå längre än nödvändigt och att den i varje fall skall hävas om beslut om omhändertagande av körkortet inte har meddelats inom en viss tid, förslagsvis två månader. I det centrala körkortsregistret bör antecknas att körkortet har tagits i förvar. Anteckningen får finnas kvar i registret bara under den tid som åtgärden består.

Något särskilt körkort eller kvitto på att körkortet förvaras hos polisen anser jag inte nödvändigt. Körkortshavaren behöver endast upplysas om att han måste ha en godtagbar legitimationshandling med sig när han kör bil under den tid polisen förvarar hans körkort. Om han kan legitimera sig vid en körkorts kontroll, undgår han nämligen ansvar för förseelsen att inte ha med sig körkortet.

Vad jag nu har sagt om körkort bör gälla även utländska körkort och traktorkort.

2.2 Nya körkortsklasser

Riksdagen har på regeringens förslag beslutat att införa en ny körkortsklass för dem som kör tung lastbil utan tungt släp. I prop. 1981/82:81 om riktlinjer för det framtida trafiksäkerhetsarbetet m. m. har jag närmare redovisat bakgrunden till förslaget och hur det bör genomföras. Jag ber att få hänvisa till den redovisningen.

De olika körkortsklasserna framgår av körkortsförordningen. Det ankommer alltså på regeringen att besluta om de regler som bör finnas med anledning av riksdagens beslut. Emellertid bör det också – för att undvika oklarheter – av 1 § körkortslagen uttryckligen framgå att körkortet för tung lastbil (C-behörigheten) också ger rätt att köra lastbilen med ett tillkopplat lätt släpfordon. Jag föreslår därför ett sådant tillägg.

2.3 Medicinska krav för innehav av traktorkort

Enligt 95 § körkortsförordningen är det socialstyrelsen som beslutar om de medicinska krav som skall ställas på körkortshavarna och innehavarna av traktorkort.

När det gäller körkortshavarna anges därför i körkortslagen bara att de skall ha tillfredsställande trafiksyn med eller utan glasögon eller linser och tillräcklig hörsel förmåga med eller utan hörapparat för att föra fordon av det slag ansökan avser och att de även i övrigt skall uppfylla de medicinska krav som bör ställas upp med hänsyn till trafiksäkerheten (7 §).

De närmare föreskrifterna återfinns i socialstyrelsens cirkulär om medicinska krav för innehav av körkort m. m. (MF 1975:81, ändrad senast SOSFS (M) 1981:118).

När det gäller traktorkorten innehåller körkortslagen däremot även preciserade krav på synskärpa och hörsel förmåga (28 § andra och tredje styckena). Enligt min mening är det tillräckligt med den allmänna regeln i lagen om att innehavaren av traktorkort skall ha tillräcklig synskärpa och hörsel förmåga för att köra traktor och även i övrigt uppfylla de medicinska krav som bör ställas upp med hänsyn till trafiksäkerheten (28 § första stycket).

Jag föreslår därför att de preciserade syn- och hörselkraven i lagen utgår. Därmed ankommer det på socialstyrelsen att besluta om dessa krav.

2.4 Länsrättens domförhet i körkortsmål

Bestämmelser om länsrättens sammansättning i bl. a. körkortsmål finns i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar (omtryckt 1981:1323, ändrad senast 1982:331, förvaltningsdomstolslagen). De innebär att länsrätten normalt är domför med en lagfaren domare och tre nämndemän (17 §). I vissa fall räcker det dock med en lagfaren domare ensam (18 §). I körkortsmål gäller det om beslutet innebär att varning meddelas eller om

det är uppenbart att körkortet skall återkallas (18 § tredje stycket 9). Även i andra fall kan ett körkortsmål avgöras av en ensamdomare, om saken är uppenbar (18 § tredje stycket 10). Dessutom gäller som allmän förutsättning för att målet skall få avgöras av ensamdomare att det inte är påkallat av särskild anledning att målet prövas av fullsuttan rätt (18 § andra stycket).

Om rätten däremot beslutar att inte vidta någon åtgärd alls med körkortet, måste målet avgöras av fullsuttan rätt om inte saken är uppenbar. Detta gäller trots att valet i dessa fall oftast står bara mellan varning eller ingen åtgärd. Denna skillnad i rättens sammansättning framstår enligt min mening som omotiverad. Den bidrar inte heller till strävandena att öka effektiviteten och genomströmningen av mål i länsrätterna. Jag anser därför att alla körkortsmål som inte leder till återkallelse av körkortet bör kunna avgöras av ensamdomare. Återkallelse kommer även i fortsättningen att prövas och beslutas av fullsuttan rätt, om det inte är uppenbart att en sådan åtgärd är befogad. Detta är viktigt inte minst från rättssäkerhetssynpunkt. Dessutom gäller naturligtvis att målet skall prövas av fullsuttan rätt om det är påkallat av särskilda skäl, även om beslutet skulle innebära varning eller ingen åtgärd alls.

Efter samråd med chefen för justitiedepartementet förordar jag därför att möjligheten att avgöra körkortsmål i länsrätterna med ensamdomare vidgas i enlighet med vad jag nu har sagt. Det bör ske genom en ändring av 18 § tredje stycket 9 förvaltningsdomstolslagen. Regeln bör uttryckas så att målet kan avgöras av ensamdomare – förutom i de uppenbara fallen och när beslutet innebär att varning meddelas – om beslutet innebär att något körkortsingripande inte skall ske. Även förordnanden enligt 24 § körkorts-lagen, att ytterligare ingripande inte skall ske, bör därmed kunna meddelas av ensamdomare.

2.5 Lagrådsgranskning

De lagändringar som jag har föreslagit rör sådana lagar som avses i 8 kap. 3 § och 11 kap. 4 § regeringsformen. Innan riksdagen beslutar sådan lag bör enligt 8 kap. 18 § andra stycket första meningen regeringsformen lagrådets yttrande inhämtas. Jag finner emellertid att de lagförslag som läggs fram i propositionen är av sådan okomplicerad beskaffenhet att lagrådets hörande kan underlåtas med stöd av andra meningen i sistnämnda lagrum i regeringsformen.

3 Hemställan

Med hänvisning till vad jag nu har anfört hemställer jag att regeringen föreslår riksdagen att anta inom kommunikationsdepartementet upprättade förslag till

1. lag om ändring i körkortslagen (1977:477),
2. lag om ändring i lagen (1971:289) om allmänna förvaltningsdomstolar.

Det under 2 angivna förslaget har upprättats i samråd med chefen för justitiedepartementet.

4 Beslut

Regeringen ansluter sig till föredragandens överväganden och beslutar att genom proposition föreslå riksdagen att anta de förslag som föredraganden har lagt fram.

RIKSPOLISSTYRELSEN

Polisbyrå I

1981-11-03

B-333-2470-81

Kommunikationsdepartementet

Framställning om ändring i de författningar som reglerar omhändertagande av körkort

Enligt 23 § första stycket körkortslagen (1977: 477) skall körkort omhändertas under vissa i författningsrummet närmare angivna omständigheter.

I andra stycket samma författningsrum stadgas att körkort skall omhändertas sedan analysbevis erhållits om körkortshavare misstänkes att vid förande av ett motordrivet fordon eller en spårvagn ha brutit mot 4 § lagen (1951: 649) om straff för vissa trafikbrott, och hade han före färdens slut förtärt starka drycker i sådan mängd att alkoholkoncentrationen i hans blod uppgick till minst 0,5 promille under eller efter färden.

Då analysbeviset kommer in till polismyndigheten och detta utvisar att körkortshavaren hade en sådan alkoholkoncentration i blodet att körkortet skall omhändertas fattas beslut därom. När detta beslut skall verkställas förekommer i ett relativt stort antal fall att körkortshavaren uppger och intygar att körkortet förkommit efter tiden för blodprovet.

Det kan med fog misstänkas att körkortshavare även i stor utsträckning kommer att undvika att vara anträffbara för delgivning av domstolarnas beslut om återkallelse av körkort. Då beslutad spärrtid löper från dagen för sådant beslut kan körkortshavare undandra sig delgivning av beslutet och omhändertagande av körkortet under hela eller del av beslutad spärrtid.

I syfte att underlätta förfarandet vid omhändertagande av körkort efter vederbörande myndighets beslut därom bör enligt rikspolisstyrelsens mening författningsenlig möjlighet tillskapas för polisen att omhänderta ett körkort när beslut om återkallelse kan komma att meddelas.

Då misstanke om trafiknykterhetsbrott föreligger och blodprov därför beslutas är den misstänkte i de flesta fall inte så påverkad att körkortet med stöd av 23 § första stycket körkortslagen kan omhändertas omedelbart. Den misstänkte är dock i övervägande antal fall så påverkad att analysbevis med stor sannolikhet kommer att utvisa att den misstänkte hade en alkoholkoncentration i blodet av 0,5 promille eller däröver. Körkortet kan emellertid enligt nuvarande bestämmelser i 23 § andra stycket körkortslagen inte omhändertas innan analysbeviset kommit in till polismyndigheten.

Rikspolisstyrelsen hemställer därför att bestämmelserna som reglerar

omhändertagande och återkallelse av körkort vid misstanke om trafiknykterhetsbrott ändras så att polisen kan omhänderta körkort i de fall blodprov för att påvisa alkoholkoncentration i blodet beslutats. För att inte frånta körkortshavaren möjligheten att föra körkortspliktigt fordon i enlighet med det omhändertagna körkortet under tiden fram till slutligt beslut om omhändertagande bör ett tillfälligt bevis som berättigar körkortshavaren att föra fordon under begränsad tid kunna utfärdas av polisen. Förslag till blankett för sådant bevis bifogas.

Här föreslaget system för omhändertagande av körkort kunde även tillämpas i vissa fall då skäl för återkallelse av körkort föreligger enligt 16 § körkortslagen om tillämpliga författningar ändras så att polisen ges möjlighet att använda det föreslagna systemet.

RIKSPOLISSTYRELSEN

Lennart Printz

Polismyndighetens stämpel

TILLFÄLLIGT KÖRKORT

Datum

Dnr

Efternamn		
Förnamn		
Personnr (för den som inte är svensk medborgare personnr eller födelsedata)		Födelseort
Omhändertaget körkort nr		Körkortsklass Villkor
Innehavare av utländskt körkort		
Körkortet utfärdat i	datum för utfärdandet	körkortet medger rätt att föra följande slag av fordon

Detta bevis är giltigt en månad och ersätter under denna tid det omhändertagna körkortet

Sammanställning av remissyttrandena

Remissinstanser

Efter remiss har yttranden över rikspolisstyrelsens framställning 1981-11-03 om ändring i de författningar som reglerar omhändertagande av körkort avgetts av riksåklagaren, domstolsverket, trafiksäkerhetsverket och länsstyrelsernas organisationsnämnd (LON).

Riksåklagaren har överlämnat yttranden från överåklagarna i Stockholms och Malmö åklagardistrikt samt från cheferna för länsåklagarmyndigheterna i Södermanlands och Västmanlands län.

Remissyttrandena

Riksåklagaren: Även inom åklagarväsendet är man medveten om de problem som rikspolisstyrelsen anger som motivering för sin framställning. Särskilt i storstadsregionerna torde svårigheterna att nå körkortshavare med delgivning av beslut i aktuella hänseenden vara avsevärda.

Rikspolisstyrelsens förslag med införande av ett tillfälligt bevis, giltigt en månad, som berättigar körkortshavaren att föra fordon från omhändertagandet under tiden fram till dess slutligt beslut om omhändertagande delgivits honom, utgör dock enligt min mening en tveksam lösning. Jag vill därvid främst peka på de risker för förfalskningsåtgärder som den föreslagna blanketten för sådant bevis medför. Därtill kommer den omständigheten att fotografi saknas, vilket torde komma att medföra svårigheter vid polisens trafikövervakningsarbete. Härigenom skulle ett av syftena med rikspolisstyrelsens förslag, nämligen att underlätta polisens trafikövervakningsarbete, enligt min mening ej nås.

För närvarande pågår utredningen (Ju 1980: 05) om alkoholutandningsprov som bevismedel vid trafiknykterhetsbrott. Om detta utredningsarbete leder till ett generellt införande av alkometer som bevismedel vid brott mot 4 § lagen (1951: 649) om straff för vissa trafikbrott kommer de olägenheter i samband med omhändertagande av körkort, varom nu är fråga, att bortfalla. Med hänsyn härtill finner jag att en eventuell sådan lagstiftning bör avvaktas innan av rikspolisstyrelsen föreslagna ändringar i körkortslagen tas under övervägande.

Slutligen vill jag i likhet med chefen för länsåklagarmyndigheten i Västmanlands län peka på möjligheten att överväga om gällande bestämmelser om spärrtid kan ändras så att spärrtiden kan börja löpa när beslut om återkallelse delgivits körkortshavaren.

På grund av det anförda finner jag – i varje fall för närvarande – ej skäl biträda rikspolisstyrelsens framställning.

Överåklagaren i Stockholms åklagardistrikt: Jag är inte klar över vilket system som rikspolisstyrelsen föreslår. Två alternativ synes mig möjliga. Det ena skulle gå ut på att polisen i den förutsatta situationen skulle få rätt till ett *faktiskt* omhändertagande av körkortet i avvaktan på ett *beslut* om omhändertagande. Omhändertagandet av körkortet skulle vara en förtida verkställighet av ett kommande beslut och det "tillfälliga körkortet" skulle då närmast vara en handling som dispenserade från kravet på att medföra körkortet vid förande av körkortspliktigt fordon. Det andra alternativet skulle vara att polisen fick rätt till ett interimistiskt *beslut* att omhänderta körkortet som – i motsats till vad som gäller för vanligt delgivet beslut om omhändertagande av körkort – inte fräntar den misstänkte rätten att föra körkortspliktigt fordon.

Jag vill framhålla att ett system med tillfälligt körkort har sina risker. Det kan nämligen fresta till förfalskning som skulle förändra giltighetstiden. För att förhindra detta måste det vid utfärdandet stämplas på ett sätt som så långt det är möjligt omöjliggör förfalskning.

Överåklagaren i Malmö åklagardistrikt: Förslaget synes ändamålsenligt, varför detta tillstyrks.

Chefen för länsåklagarmyndigheten i Södermanlands län: Det av rikspolisstyrelsen i sin framställning påvisade problemet föreligger. Det är därför angeläget att på lämpligt sätt söka undanröja detta. Jag har inte något att erinra mot den av rikspolisstyrelsen föreslagna lösningen av problemet. Jag ställer mig dock något tveksam till huruvida man redan nu bör söka lösa detta problem. Ett införande av alkometer gör det ju möjligt att snabbare få fram ett analysbesked och det kan därför sättas i fråga huruvida inte en ändring av lagstiftningen kan anstå till ett generellt införande av alkometern som bevismedel vid brott mot 4 § lagen om straff för vissa trafikbrott skett.

Chefen för länsåklagarmyndigheten i Västmanlands län: Syftet med de föreslagna ändringarna är, såvitt jag kan finna, endast att för polisen underlätta *dels* själva omhändertagandet av körkort *dels* trafikövervakningsarbetet genom att kontroll av körkorts giltighet icke skulle behöva ske. Jag är inte övertygad om att dessa syften nås genom förslaget. Ett rättsfall visar, att originalkörkortet inte automatiskt erhålls genom den föreslagna ordningen. Det torde kunna hävdas – med samma rätt som rikspolisstyrelsen gör i framställningen – att de misstänkta tämligen snart lär sig utnyttja det nya systemet.

De lättnader, som eventuellt står att få i polisarbetet, måste också vägas mot de nackdelar, som kan förväntas. Det tillfälliga körkortet blir relativt enkelt att förfalska, bl. a. saknas möjlighet att förse det med fotografi. En legitimationshandling tillskapas, vars värde visserligen är begränsat men ändå kan komma att utnyttjas illegalt.

Sammanfattningsvis anser jag, att nackdelarna med förslaget är större än de fördelar, som kan vinnas.

Domstolsverket: Domstolsverket delar rikspolisstyrelsens uppfattning att det är en brist i gällande lagstiftning att en körkortshavare kan undandra sig att ett beslut om omhändertagande eller återkallelse av körkort verkställs. Rikspolisstyrelsens förslag om att ett körkort skall kunna omhändertas redan när beslut om blodprovstagning fattas undanröjer denna brist. Förslaget kan också väntas effektivisera verkställigheten och leda till vissa resursbesparingar bl. a. vad gäller delgivningar. Under förutsättning av att giltighetstiden för ett tillfälligt körkort förlängs automatiskt om ett analysbevis inte erhålls inom en månad innebär förslaget inte någon rättsförlust för körkortshavaren. På grund av det nu anförda tillstyrker domstolsverket förslaget.

Om förslaget leder till lagstiftning förutsätter domstolsverket att den prövning som länsrätten skall göra enligt 41 § andra stycket körkortslagen skall ske först när analysbeviset har erhållits, samt att den tid för vilken ett tillfälligt körkort har utfärdats inte skall räknas som spärrtid enligt 38 § andra stycket körkortsförordningen.

Trafiksäkerhetsverket: Trafiksäkerhetsverket har inte något att invända mot att nya rutiner införs som kan undanröja vissa nackdelar med nuvarande regler.

Det kan dock finnas skäl att som alternativ till förslaget överväga en administrativ rutin som ger polisen möjlighet att förvara ett körkort till säkerställande av en eventuell senare verkställighet av beslut om omhändertagande och återkallelse.

Rutinen kan beskrivas enligt följande.

- 1) Polisens beslut att förvara körkortet registreras i körkortsregistret.
- 2) Körkortshavaren får ett kvitto på körkortet. Kvittot befriar körkortshavaren från skyldigheten att medföra körkortet under färd, samtidigt är uppvisande av kvitto ett incitament till att kontrollera innehavet av körkort.
- 3) Körkort återfås i förekommande fall mot återlämnande av kvittot eller försäkran att kvittot förkommit.

En nackdel även med detta alternativ är att det inte kan tillämpas på körkortshavare som skall köra utomlands eftersom körkortet då måste medföras.

Ett ytterligare alternativ till ovannämnda förfarande kan vara införande av omhändertagande av körkort i samtliga de fall polisen beslutar om blodprovstagning. Ett sådant utvidgat omhändertagande av körkort torde förutsätta att gränsen 0,8 promille i 23 § andra stycket körkortslagen (1977: 477) avskaffas. Ett bibehållande av 0,8-gränsen skulle innebära att en stor del av de omhändertagna körkorterna, när analysbevisen erhållits, skulle få återlämnas i avvaktan på beslut om återkallelse. För övrigt bör denna 0,8 promilleregels berättigande överhuvudtaget ifrågasättas mot bakgrund av samhällets intresse av att motverka onykterhet i trafiken.

Länsstyrelsernas organisationsnämnd (LON): Enligt LON:s mening

innebär ett omhändertagande av körkort i de föreslagna fallen en mycket allvarlig åtgärd för den enskilde även om polismyndigheten skulle få möjlighet att utfärda ett tillfälligt körkort. Speciellt vanskligt är förslaget eftersom – enligt underhandsuppgift från statens rättskemiska laboratorium – ca 25–30% av fall av misstänkt rattonykterhet utvisar en lägre alkoholkoncentration än 0.5 promille. Dessutom kan besked om resultatet av blodanalyser ta längre tid än en till två veckor, speciellt under sommaren. Om dessa besked tar en längre tid finns det risk för att byråkratin ökar. Bland annat kan det innebära att den enskilde ännu en gång måste inställa sig hos polismyndigheten för att få det tillfälliga körkortet förlängt. Framställningen innebär också att den enskilde under viss tid fråntas rätten att köra bil utomlands, eftersom ett tillfälligt utfärdat körkort knappast kan gälla i andra länder. Detta blir speciellt betänkligt ur rättssäkerhetssynpunkt när systemet även drabbar de som har en alkoholkoncentration under 0,5 promille.

LON anser därför att man i stället bör undersöka om det nuvarande datasystemet kan göras effektivare så att man slipper att bygga upp manuella sidorutiner som kan visa sig vara vanskliga för den enskilde och på sikt även administrativt betungande. Enligt LON bör t. ex. flera polisbilar utrustas med terminalskärmar och poliskontrollerna i större utsträckning inriktas på kontroll av körkort.

Med hänsyn till vad som anförts ovan föreslår LON att ingen ändring görs i nuvarande regler för omhändertagande av körkort vid misstänkt fall av rattonykterhet m. m. Om man ändå avser att införa rikspolisstyrelsens förslag anser LON att man först måste undersöka i hur många fall körkortshavare uppger att körkortet förkommit av totala antalet fall där länsrätten har beslut om återkallelse av körkort.